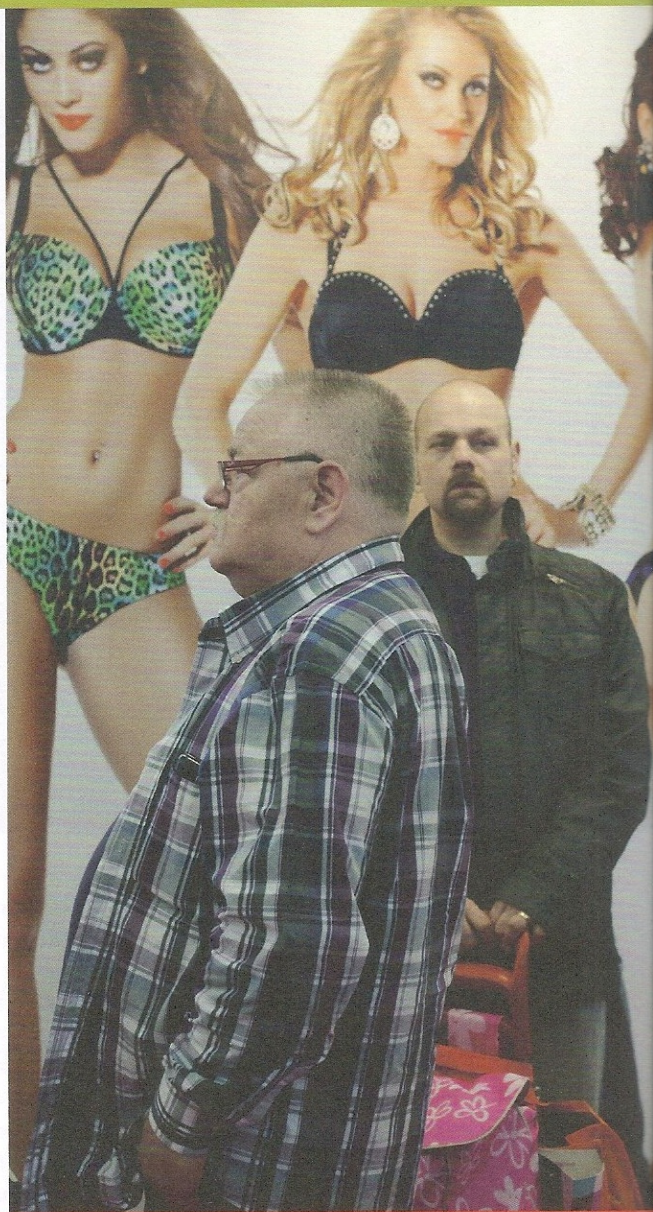

Bang om een mietje te zijn

Verkeert de man in crisis? Je zou het haast denken als je de populaire media volgt. Of tv-commercials ziet waarin mannen hun oerkracht herontdekken. In werkelijkheid valt het wel mee – of tegen. Maar mannelijkheid blijft in de weg zitten.

VERKENNING

TEKST Han van de Wiel
FOTO Caro Bonink / Hollandse Hoogte

Mannen zijn een beklagenswaardige soort geworden. In vergelijking met vrouwen bakken ze een stuk minder van het leven. In het recente boek *De karakterman* zetten de wetenschapsjournalisten Stephan van Duin en Jop de Vrieze de 'steekjes' die mannen laten vallen op een rijtje. Mannen raken vaker verzeild in gewelddadige situaties, waardoor ze vaker trauma's oplopen of zelfs het loodje leggen. Mannen zijn vaker en zwaarder depressief dan vrouwen en vertikken het vaker daarvoor professionele hulp te zoeken. Vaker dan vrouwen vluchten ze in roesmiddelen als drank, sigaretten en drugs. Of ze plegen zelfmoord: man-zijn is na roken de belangrijkste risicofactor om vervroegd te overlijden. Omdat mannen niet goed met hun gevoelens omgaan, worstelen ze veel

langer met het verlies van dierbaren. Dit ongezonde gedrag veranderen? Vergeet het. Mannen blijven hangen in de ontkenningfase en leven ongezond voort. Ze krijgen mede daardoor vaker kanker, hoge bloeddruk, hart- en vaatziekten. Eindsultaat: ze leven gemiddeld vier jaar korter dan vrouwen.

Deze mankementen zijn het gevolg van mannengedrag. Vandaar dat *De karakterman* een pleidooi houdt voor een andere levensstijl. Maar er zijn ook meer maatschappelijke bedreigingen voor het man-zijn. Jongens doen het slechter op school dan meisjes. In het speciaal onderwijs zitten bijna drie keer meer jongens dan meisjes. Op de middelbare school blijven jongens vaker zitten en ongeveer 10 procent verlaat de school zonder startkwalificatie. Veel vervolgopleidingen feminiseren in hoog tempo. Bijna de helft van de vrouwen die nu halverwege de dertig zijn,

heeft een hbo- of wetenschappelijke opleiding, tegen 42,5 procent van de mannen. Die verschillen in onderwijsniveau nemen nog steeds toe. In steeds meer beroepsgroepen vormen vrouwen de meerderheid, of zijn ze bezig aan een opmars. Nu gaat het nog vooral om de zorg, het onderwijs en de horeca, maar het lijkt een kwestie van tijd voordat vrouwen zich ook massaal op de technische beroepen storten: het aandeel vrouwen dat op het hbo de richting natuur en techniek kiest, stijgt.

Weerstand

Onvermijdelijk dringen er zich een paar ongemakkelijke vragen op voor mannen. Verkeert de man in crisis? Wat blijft er over van de mannelijkheid als ze die niet kunnen botvieren in hun werk? Of wat concreter en praktischer: wat betekent het voor je mannelijkheid als je vrouwelijke partner meer verdient?

Jens van Tricht is sceptisch over de zogenaamde mannen- of jongenscrisis en gelooft eerder dat er sprake is van een legitimatiecrisis van traditionele mannelijkheid. Van Tricht is oprichter en directeur van Emancipator* – de Nederlandse organisatie voor mannen en emancipatie – en werkt als trainer en coach veel met mannen. 'Voor het eerst in de geschiedenis doen meisjes het gemiddeld beter in het onderwijs dan jongens. In onze patriarchale samenleving vinden we dat onbestaanbaar, dus betitelen we deze trend als crisis. Terwijl ook jongens het gemiddeld nog steeds beter doen in het onderwijs, doen meisjes het nu gewoon nóg beter.' In plaats van paniek over jongens die geen jongens meer zouden mogen zijn, kunnen we de zogenaamde crisis volgens Van Tricht beter als kans benaderen, de veranderende rol van jongens en mannen omarmen en een andere invulling geven aan man-zijn en mannelijkheid. 'Een mannencrisis? Was het maar waar!' Psycholoog Vincent Duindam, verbonden aan de Universiteit Utrecht en schrijver van onder meer *Zorgende vaders*, beantwoordt al dertig jaar met grote regelmaat vragen over de vermeende mannencrisis. Duindam: 'Ik geloof er niks van. Die vraag komt steeds terug als er gemorrelt wordt aan rolpatronen. Dat roept weerstand op, en soms agressie. Maar in dertig jaar is er bijzonder weinig veranderd.' De cijfers geven Duindam deels gelijk. Jonge mannen werken bijna twee keer zo vaak voltijd als hun vrouwelijke leeftijdsgenoten en hun inkomens liggen gemiddeld bijna een kwart hoger. De bijdrage van mannen aan zorgtaken thuis is in de jaren 2005-2011 niet toegenomen, zegt de

Emancipatiemonitor 2014 van het SCP. Als er kinderen komen in een relatie, is het bijna altijd de vrouw die minder gaat werken en vrouwen nemen veel vaker ouderschapsverlof op. Kortom: als mannen en vrouwen een jaar of 25 zijn, is de verstoorde orde hersteld. Toch is er wel iets veranderd. In vergelijking met dertig jaar geleden zijn veel meer vrouwen economisch zelfstandig. Hun carrièrekansen zijn fors toegenomen. En er is ruimte gekomen voor mannen om zonder statusverlies (integendeel!) hun vaderschap in te vullen. Al gebeurt dat laatste met mate. Uit onderzoek blijkt dat mannen heel gelukkig en tevreden zijn als ze een dagje minder kunnen werken en hun vrouw/vriendin ook parttime werkt, zegt Duindam. Vier dagen voor de man en drie dagen voor de vrouw, dat is het ideaal. Als de vrouw meer gaat werken dan de man, verdwijnt die tevredenheid. Duindam: 'Voor mannen is werk nog steeds sterk verbonden met hun identiteit.' En als mannen hun werk verliezen, voelen ze zich pas echt 'een loser die niks meer waard is'.

Precaire mannelijkheid

Het echte probleem van de man is het geworstel met zijn mannelijkheid. Mannelijkheid, zeggen de psychologen Joseph Vandello en Jennifer Bosson, is een precaire sociale status: moeilijk te verdienen en gemakkelijk te verliezen. Die dreiging ligt steeds op de loer. Vergelijk dat met vrouwelijkheid, die in het algemeen wordt gezien als een natuurlijke, permanente status. Mannelijkheid is een lastig begrip. Een van de fascinerendste definities is dat het gaat om het vermijden van, of aversie tegen

vrouwelijkheid. In een beroemd experiment lieten Vandello en Bosson een groep mannen vlechtjes met roze strikjes maken in de pruiken van vrouwelijke mannequins. De controlegroep kreeg de opdracht touwen te vlechten. Daarna konden de mannen kiezen tussen een puzzelopdracht of op een boksbal slaan. Twee keer zoveel mannen van de haarvlechtjesgroep kozen voor de boksbal. De 'genderbedreiging' motiveerde hen hun mannelijkheid te herstellen, schrijven de twee psychologen. Agressie is voor veel mannen onderdeel van hun script om de bedreigde genderstatus te herstellen. 'Ik vergelijk het met een apenrots', zegt Jens van Tricht. 'Er kan maar één aap bovenop zitten. De rest is per definitie een verliezer. Om dat te maskeren, moeten mannen voortdurend compensatiegedrag vertonen.'

In een ander experiment van Vandello en Bosson vinden mannen en vrouwen, verrassend genoeg, flexibiliteit in het werk en de balans tussen werken en zorgen even belangrijk. Maar als hun wordt gevraagd of ze die flexibiliteit ook in hun eigen carrières toepassen, scoren mannen veel lager dan vrouwen. De reden: mannen die dat doen, worden als minder mannelijk en meer vrouwelijk gezien. Mannen willen in ieder geval niet op vrouwen lijken, zo laat ook dit experiment zien. Het risico een mietje genoemd te worden, is te groot. 'Dat is de mantra die mannen in de kast houdt', zegt Van Tricht.

Noot

* www.emancipator.nl

Han van de Wiel is freelance journalist.

ZWEEDSE LATTE-PAPPA

Vergeet het beeld van de stoere Vikingen en hun veroveringstochten. Volgens de beroemde cultuur-index van Geert Hofstede scoort Zweden het laagst op de mannelijkheids ladder van alle landen die hij heeft onderzocht. De Human Development Index van de Verenigde Naties zet Zweden op de zesde plaats wat betreft

gendergelijkheid. Het percentage vrouwelijke parlementsleden is na Rwanda, Andorra en de Seychellen het hoogste in Zweden (43,6 procent). Die ontwikkelingen hebben de Zweedse man geen kwaad gedaan. Tegenwoordig wordt hij gelukkig als hij tijdens zijn betaalde ouderschapsverlof, van maar liefst negentig dagen,

met dochter of zoon in de kinderwagen naar het café kan voor een kop koffie. Latte-pappa wordt hij genoemd. Uit een internationaal onderzoek in negen landen komen Zweedse jongens als de minst agressieve naar voren. Daar staan andere cijfers tegenover. Het aantal zelfdodingen onder Zweedse mannen is 16,2 per 100.000

(Nederland: 11,7). En Zweden scoort hoog met verkrachtingen: 66 per 100.000, een van de hoogste cijfers ter wereld. Maar dit relatief hoge percentage is mogelijk verbonden aan de ruime Zweedse definitie van verkrachting, de wetgeving op dit punt en de vastberadenheid om alle geweld tegen vrouwen te rapporteren.